

**Голові спеціалізованої вченої ради Д64.707.03
Національного університету цивільного захисту
України, заслуженому працівнику освіти,
д.держ.упр., професору С.М. Домбровській**

ВІДГУК

офіційного опонента доктора наук з державного управління, доцента Ажажі Марини Андріївни, професора кафедри менеджменту організацій та управління проектами Інженерного навчально-наукового інституту Запорізького національного університету ім. Ю.М. Потебні на дисертаційну роботу Крихтіної Юлії Олександрівни на тему: «Механізми формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі України», поданої до захисту на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Ступінь актуальності обраної теми дисертаційного дослідження.

Серед Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, важливу роль відведено таким аспектам, як: подолання бідності; забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці; сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх; створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям.

Всі вищезазначені аспекти сталого розвитку України мають безпосереднє відношення до розвитку транспортної галузі і вимагають формування та реалізації відповідної державної політики. На жаль, існуючі в

Україні механізми формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі України здебільшого стримують вирішення існуючих проблем та суперечностей у цій сфері.

Тому не випадково, що в сучасних умовах перед органами державної влади та місцевого самоврядування стоїть невідкладне завдання подальшого удосконалення державної політики розвитку транспортної галузі України з урахуванням існуючих напрацювань вчених та накопиченого міжнародного досвіду перетворень в цій сфері, що й обумовлює актуальність дисертаційного дослідження Крихтіної Ю.О., постановку мети роботи та завдань для її досягнення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Визначена здобувачем мета дослідження обумовила структуру дисертаційної роботи, вибір загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Об'єкт та предмет дослідження сформульовані коректно та узгоджені з метою і завданнями наукового дослідження.

У вступі дисертантом надано загальну характеристику роботи, обґрунтовано актуальність теми дисертації, зазначено її зв'язок з науковими дослідженнями Національного університету цивільного захисту України, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методологію дослідження, представлено наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо їх впровадження та апробації, а також особистий внесок здобувача (стор. 25-39).

У першому розділі дисертаційної роботи – «Науково-теоретичні основи державної політики розвитку транспортної галузі» здобувачем з'ясовано місце, роль та значення транспортної галузі в світовому господарстві та в суспільному розвитку; визначено сутність та складові транспортної галузі, як об'єкта державної політики; розглянуто науково-теоретичні підходи до державної політики розвитку транспортної галузі, в тому числі за підгалузевим та секторальним аспектами (стор. 40-104).

Перший розділ подано, як аналіз основних наукових публікацій за темою дисертаційної роботи з використанням українських та іноземних джерел, переважно за останній період.

У другому розділі дисертації – «Методологічні засади механізмів формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі» дисертантом узагальнено методологічні підходи до формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі; визначено теоретико-методологічні основи механізмів формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі; розглянуто теоретичні моделі і методологічні підходи до механізмів формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі в зарубіжних країнах (стор. 107-173).

Третій розділ – «Сучасний стан і результативність механізмів формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі в Україні» дисертант присвятив аналізу сучасного рівня розвитку транспортної галузі України; здійснив оцінку результативності державної політики розвитку транспортної галузі України; визначив особливості міжнародного співробітництва України у транспортній галузі в умовах глобалізації (стор. 178-244).

У четвертому розділі дисертаційної роботи – «Проблеми і суперечності державної політики розвитку транспортної галузі в Україні» здобувачем визначено особливості та суперечності нормативно-правового забезпечення державної політики розвитку транспортної галузі України; охарактеризовано суперечливі тенденції та проблеми розвитку світової транспортної галузі; з'ясовано проблеми і суперечності механізмів формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі України (стор. 247-316).

У п'ятому розділі – «Удосконалення державної політики розвитку транспортної галузі» здобувачем обґрунтовано концептуальні засади стратегії формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі України; визначено шляхи модернізації державної політики розвитку транспортної галузі в умовах європейської інтеграції України; окреслено

напрями удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі України (стор. 319-395).

Наукова новизна одержаних в дисертаційній роботі результатів дослідження полягає у вирішенні актуальної наукової проблеми в галузі науки державного управління з теоретико-методологічного обґрунтування та розробки практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі України.

Серед найбільш значущих результатів дисертаційного дослідження, що мають наукову новизну, можна відзначити:

- обґрунтовано концептуальні засади стратегії формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі України, в якій виокремлено функціонування політико-інтеграційного, адміністративно-правового, соціально-економічного, інноваційно-інвестиційного, інформаційно-моніторингового механізмів, визначено стратегічну мету, цілі, принципи, умови та рівні реалізації стратегії, спрямованої на зміну парадигми розвитку національної транспортної галузі в контексті соціальних обмежень глобальної пандемії, необхідності охорони довкілля, боротьби з глобальними змінами клімату, а також забезпечення національної безпеки в умовах російської військової агресії та запровадження воєнного стану в країні;

- обґрунтовано необхідність створення Державного аналітичного центру з питань розвитку транспортної галузі України – установи, відповідальної за збір та аналіз статистичних даних у зазначеній галузі, яка забезпечуватиме наявність необхідних даних та актуальної інформації для формування та обслуговування національної транспортної моделі та інтелектуальних транспортних систем на регіональному та місцевому рівнях, буде джерелом інформації для проведення системного аналізу інформації відповідними інституціями та відповідальними особами, які формують державну політику та приймають державно-управлінські рішення з питань

розвитку транспортної галузі з урахуванням всіх складових, напрямків та аспектів: політичного, військового, інтеграційного, економічного, соціального, безпекового, екологічного, кліматичного тощо;

— удосконалено напрями модернізації адміністративно-правового механізму формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі, а саме: заміни застарілої нормативно-правової бази кодифікованими актами та розробки основ нового транспортного законодавства шляхом прийняття єдиного Транспортного кодексу України, адаптованого до міжнародного законодавства; нормативно-правового вдосконалення та адміністративного врегулювання питань, які стосуються: стимулювання переходу на екологічні види транспорту з метою зменшення негативного впливу на довкілля; забезпечення фізичної та економічної доступності якісних транспортних послуг, як необхідної передумови стійкого розвитку економіки країни та підвищення якості життя населення; забезпечення національної безпеки, територіальної цілісності та державної незалежності України;

— дістали подальшого розвитку узагальнення основних світових тенденцій розвитку транспортної галузі в умовах глобальних трансформацій, а саме: підвищення швидкості, економічності, екологічності та безпечності всіх видів транспорту; масова контейнеризація перевезень, інтероперабельність транспортних систем у складі ланцюгів поставок; «озеленення» (greening) транспортної галузі через надання державних субсидій, які мають широкий спектр застосування (субсидування купівлі та відсоткової ставки лізингу електроавтомобілів, інвестування в «зарядну» інфраструктуру, податкові пільги при купівлі електромобілів тощо); стримування подальшої автомобілізації у містах шляхом розвитку громадського та велотранспорту; глобалізація трансконтинентальних авіаційних перевезень в межах потужних світових альянсів і зростання ролі бюджетних авіаперевезень для прямих міжрегіональних сполучень; підвищення рівня інноваційності транспортної галузі через використання:

високотехнологічних та ергономічних транспортних засобів (застосування композитних матеріалів, зниження металоємності, покращення аеродинаміки та безпечності транспортних засобів), принципів мультимодальності, супутникової навігації, інтелектуальних транспортних систем, інформаційних технологій тощо.

Доведення багатьох концептуальних положень до рівня практичних пропозицій, а також довідки та акти впровадження результатів дисертаційного дослідження в діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування та в навчальний процес, підтверджують їх значущість та достовірність.

Наукові положення, розроблені дисертантом, базуються на використанні відповідної методології наукових досліджень та фундаментальних положень теорії державного управління, що забезпечило їх обґрунтованість та достовірність.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих наукових працях.

Результати дисертаційного дослідження автором оприлюднені на міжнародних наукових конгресах, науково-практичних конференціях, у вітчизняних і зарубіжному збірниках наукових праць. В опублікованих наукових публікаціях достатньо повно розкрито зміст усіх розділів дисертації. Основні положення дисертаційної роботи опубліковано в 55 наукових працях, із них: 1 – одноосібна монографія; 2 – колективні монографії; 16 – статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України; 6 – статті у наукових періодичних виданнях інших держав із напрямку, з якого підготовлено дисертацію (в т.ч. 3 статті проіндексовані у міжнародній наукометричній базі даних Web of Science); 7 – публікації в інших наукових виданнях; 23 – тези доповідей, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації. Загальний обсяг наукових публікацій здобувача відповідно до теми дослідження становить 31,5 друк. арк.

Оцінка ідентичності змісту реферату й основних положень дисертаційної роботи.

Реферат дисертації та публікації автора достатньо повно відображають основні результати та висновки проведеного дисертаційного дослідження.

Порівняння тексту реферату з текстом дисертації дозволяє дійти висновку про ідентичність основних положень дисертаційного дослідження та матеріалу, викладеного в рефераті. Реферат не містить інформації, яка відсутня в дисертації.

Практичне значення дисертаційної роботи.

Практичне значення отриманих результатів дисертаційного дослідження Крихтіної Ю.О. підтверджується довідками про їх впровадження у діяльність органів державного управління та місцевого самоврядування.

Теоретичні положення, отримані в дисертаційному дослідженні, використовуються також у навчальному процесі Національного університету цивільного захисту України за програмою підготовки магістрів та докторів філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Крім того, підготовлені дисертантом пропозиції можуть бути використані суб'єктами законодавчої ініціативи, органами виконавчої влади, вченими та викладачами наукових та навчальних закладів. Застосування в практичній діяльності наукових положень дисертації сприятиме підвищенню ефективності та результативності державної політики розвитку транспортної галузі України.

Відповідність дисертації паспорту спеціальності.

Дисертація Крихтіної Юлії Олександрівни на тему: «Механізми формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі України» відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління, а саме наступним пунктам паспорта спеціальності:

– цільові, функціональні, організаційні й інші складові механізмів державного управління на центральному, регіональному, галузевому рівнях,

у різних сферах суспільного життя;

- організаційний, правовий, ресурсний і інші види механізмів державного управління;

- механізми державного регулювання окремих галузей і сфер суспільного життя та їх удосконалення.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертаційної роботи.

Не зважаючи на те, що дисертаційне дослідження виконане на достатньо високому науково-теоретичному та методологічному рівні, мають місце окремі дискусійні положення, зауваження та побажання.

1. На рисунку 2.4 дисертації (стор. 141) та на рисунку 3 реферату (стор. 14) «Система формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі» здобувач слушно відображає існуючий вплив загроз та викликів на суб'єкти державної політики розвитку транспортної галузі. В той же час логічним було б розглянути і зворотній процес: як суб'єкти державної політики розвитку транспортної галузі через визначені механізми та інструменти впливу мінімізують зазначені небезпеки у питаннях забезпечення стійкого розвитку транспортної галузі в сучасних умовах.

2. У підрозділі 2.2. дисертаційної роботи «Теоретико-методологічні основи механізмів формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі» здобувачем слушно було виокремлено такі функціональні механізми формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі: політико-інтеграційний, адміністративно-правовий, соціально-економічний, інноваційно-інвестиційний, інформаційно-моніторинговий (стор. 140-146). Однак в дослідженні наведено недостатньо аргументації та теоретико-методологічного обґрунтування з приводу того, чому дисертант пропонує розглядати саме ці, та лише ці механізми формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі.

3. У підрозділі 3.1. дисертаційної роботи «Аналіз сучасного рівня розвитку транспортної галузі України» (С. 178-202) здобувач слушно

характеризує сучасний стан об'єкта дослідження – транспортної галузі. Однак зазначений аналіз проведено недостатньо ґрунтовно, без пошуку дотичних елементів та системного їх аналізу. Доцільно було б наведену статистичну інформацію за різними видами транспорту розглядати комплексно за допомогою певних інтегрованих показників. Це дозволило б дисертанту створити єдину аналітичну площину щодо сучасного стану і суперечностей розвитку транспортної галузі України та зробити відповідні узагальнення, висновки та пропозиції.

4. Заслужують на увагу намагання здобувача розглянути в дисертаційному дослідженні достатньо широкий перелік механізмів формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі України. Однак, наприклад, соціально-економічний та інноваційно-інвестиційний механізми доцільно було б об'єднати, адже інноваційно-інвестиційні процеси є складовими саме соціально-економічного механізму. Окрім того, в роботі дисертанту було б доречно більш ґрунтовно розкрити сутність та особливості інвестиційно-інноваційного розвитку транспортної галузі України.

5. В третьому розділі роботи «Сучасний стан і результативність механізмів формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі в Україні» (С. 178-222) дисертант проводить ґрунтовний статистико-аналітичний аналіз об'єкту дисертаційного дослідження. Однак, деякі статистичні дані потребують оновлення 2021 роком, або хоча б 2020 роком (враховуючи існуючі складнощі з якими стикається Державна служба статистики щодо отримання та обробки статистичної інформації в умовах війни), адже останні статистичні дані на деяких рисунках наведено за 2019 р. (рисунки 3.2; 3.4; 3.5; 3.6 та деякі інші).

Разом з тим, вищезазначені дискусійні положення, зауваження та побажання не знижують науково-практичної цінності дисертації і не впливають на загальну позитивну оцінку наукового дослідження Ю.О. Крихтіної.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Крихтіної Ю.О. на тему: «Механізми формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі України» виконана на достатньо високому рівні, має наукову і практичну цінність, є завершеною науковою працею, в якій отримані науково-обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують актуальну наукову проблему в галузі науки державного управління з теоретико-методологічного обґрунтування та розробки практичних рекомендацій щодо напрямів удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі України. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, що знайшли відображення у дисертаційній роботі є значущими для науки державного управління.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованості наукової та практичної цінності здобутих результатів дисертація на тему: «Механізми формування та реалізації державної політики розвитку транспортної галузі України» відповідає вимогам МОН України та Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, що затверджений Постановою КМУ від 17.11.2021 р., №1197, а її автор – Крихтіна Юлія Олександрівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент

Професор кафедри менеджменту організацій та управління проектами
Інженерного навчально-наукового інституту Запорізького
національного університету ім. Ю.М. Потебні,
доктор наук з державного управління,
доцент

М. А. Ажажа

Вчений секретар ЗНУ

О.А. Проценко